

Ennakointi ja tulevaisuudentutkimus Tulevaisuuksien haltuunotto 9.10.2025

Taide, teknologia ja kestävä matkailu innovaatioalusta-hanke

Kirsi Kallioniemi

Matkailun asiantuntija

Euroopan unionin
osarahoittama

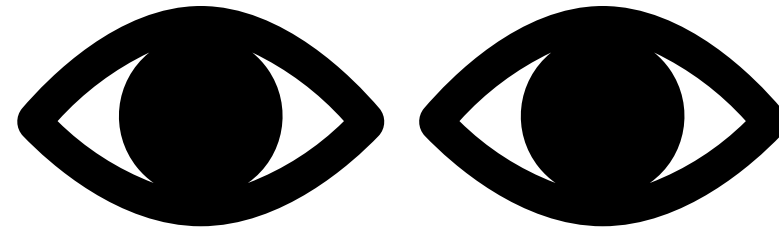

LAB University of
Applied Sciences

Tampere University
Tampere University of Applied Sciences

Sisältö

- Mitä on ennakointi?
- Miksi meidän on vaikea havaita muutoksia ja tarttua niihin?
- Megatrendit, trendit, heikot signaalit ja villit kortit – tunnista niitä
- Ennakointi ja taide; miten ja missä kohtaavat?
- Oma suhde tulevaisuuteen, millainen se on?
- Tehtävä: tulevaisuuskuvat – kolme erilaista tulevaisuutta
- Lisämateriaalia

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

**Tampere University
Tampere University of Applied Sciences**

Mitä on ennakointi?

”Ennakointityön tavoitteena ei ole ennustaa täsmällisesti tulevaisuutta, vaan tuottaa käsityksiä erilaisista mahdollisista tulevaisuuksista pitkäjänteisesti ja dialogisesti. ”

”Ennakointi on tulevaisuuteen valmistautumista ja varautumista.”

” Ennakointi ei ole yksittäinen toimi, vaan prosessi. Prosessissa pyritään näkemään ja valmistautumaan tulevaisuuteen, johon liittyy aina tulevaisuutta koskeva epävarmuus.”

”Tulevaisuus ei ole menneisyyden jatke, vaan siihen liittyy yhä enemmän epävarmuuksia. Se on yllätyksellisempi ja kompleksisempi kuin ennen.”

Euroopan unionin
osarahoittama

 LAB University of
Applied Sciences

 Tampere University
Tampere University of Applied Sciences

Ennakointi

- järjestelmällistä ja tietoisesti tapahtuvaa tulevaisuuden vaihtoehtojen tarkastelua. Ennakointi nähdään ”tulevaisuustiedon tuottamisena, oppimisprosessina, yhteisten tulevaisuuksien hahmottamisena tai päätöksentekoa alustavana ja tukevana prosessina” (Sitra 2019)

- tarkoittaa tulevaisuuden kuvittelua ja ”näkemistä” sekä tulevaisuuden suunnittelua (tulevaisuuden ”tekemistä”). Ennakointi on tulevaisuudentutkimusta, jossa käytetään suhteellisen vakiintuneita menetelmiä.

Euroopan unionin
osarahoittama

 LAB University of
Applied Sciences

 Tampere University
Tampere University of Applied Sciences

Ennakointi on mitä?

EMMA-hanke: <http://emma.pilkahdus.fi/>

**Ennakointi =
Faktat + mielikuvitus**
Hiltunen 2022

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

Miksi meidän on vaikea havaita muutoksia?

- Muutokset hitaita ja niille sokeutuu (esim. ympäristön pilaantuminen)
- Muutokset pieniä ja asteittaisia > sokeutuu (etenevä maan eroosio)
- Muutokset yhtäkkisiä > sokeutuu (syyskuun 11. päivän tapahtumat)
- Ajattelemme lineaarisesti, mutta muutokset voivat kehittyä eksponentiaalisesti
- Emme havaitse muutoksia, koska olemme kiinni nykyisyydessä > kaikki jatkuu samanlaisena
- Olemme omassa mukavuusalueella emmekä halua mennä siitä ulos
- Pessimismi sokeuttaa muutoksille > olemme tuhon omia

Lindqvist

**Euroopan unionin
osarahoittama**

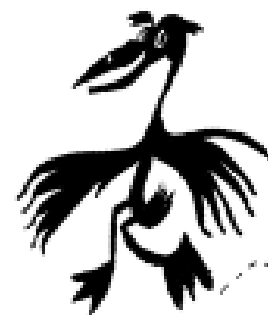
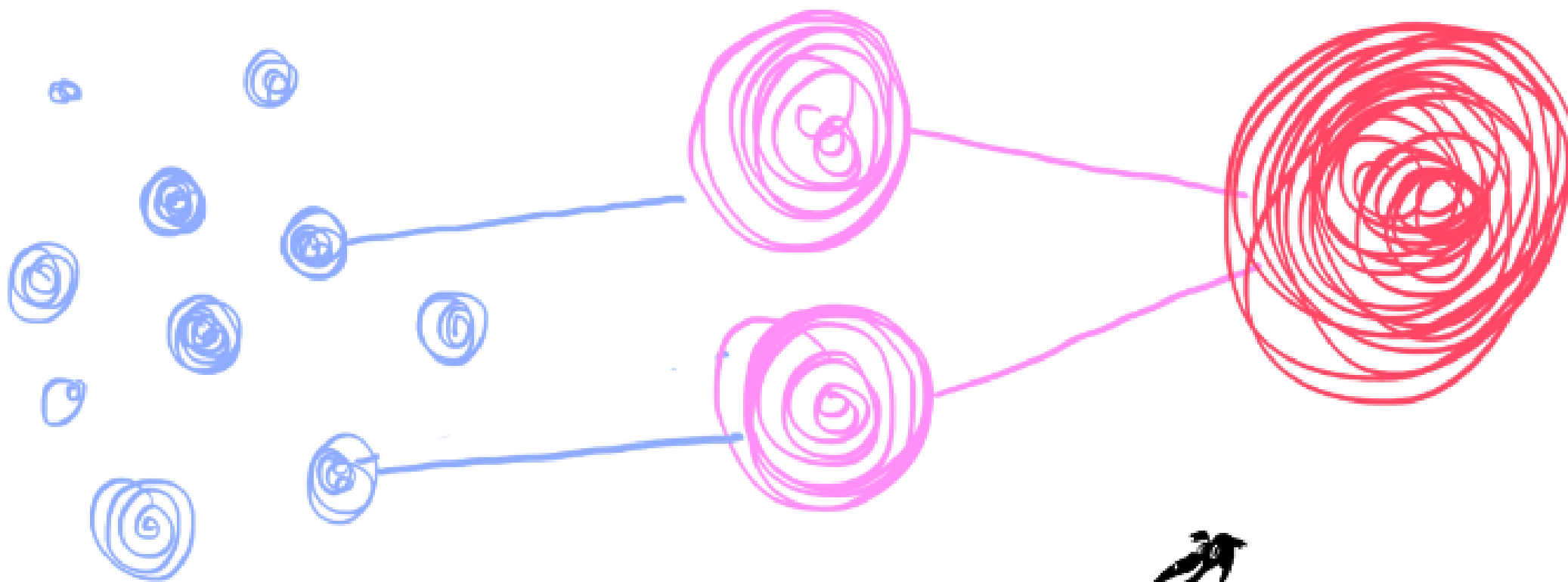
**LAB University of
Applied Sciences**

Heikot signaalit

trendit

Megatrendit

Tulevaisuuspäivä
2018.

Ota tulevaisuus haltuun

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

**Tampere University
Tampere University of Applied Sciences**

Tunnista: Megatrendit ja trendit

Megatrendillä tarkoitetaan sellaista yksittäistä ilmiötä tai ilmiöiden tai trendien joukkoa, joka määrittää hallitsevasti tulevaisuuden suunnan. Megatrendit ovat kehityksen suuria aaltoja tai linjoja, joiden historiaa voidaan havainnoida ja tarkastella. Megatrendit ovat usein globaaleja, joiden vaikutukset jopa kymmeniä vuosia. Kun tämä toteutuu vaikutus suuri. Megatrendien ei pitäisi yllättää. Huomioitava liiketoiminnassa.

Trendi kuvaa suuntauksia tai muutoksia, jotka vaikuttavat yksilöiden, yhteiskunnan tai toimialan käyttäytymiseen tai asenteisiin. Ne voivat ilmetä eri aloilla, kuten muodissa, teknologiassa, taloudessa, kulttuurissa, politiikassa tai kuluttajakäyttäytymisessä. Trendien vaikutukset suuret.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

Kymmenen megatrendiä 2020-luvulle

ILMASTONMUUTOS

VÄESTÖNKASVU

VÄESTÖRAKENTEEN
MUUTOS

KAUPUNGISTUMINEN

GLOBALISAATIO

VAURAUDEN JA
KULUTUKSEN KASVU

EPÄTASA-
ARVOISUUS

EKOKRIISI JA
RESURSSIEN VÄHENEMINEN

DIGITALISAATIO

TEKNIIKAN
KEHITYS

ELINA HILTUNEN
www.elinahiltunen.com

Tunnista: Heikot signaalit ja Villit kortit

- Heikko signaali on merkki mahdollisesti nousevasta teemasta, joka ei ole vielä tässä hetkessä merkittävä, mutta jolla voi olla vaikutusta tulevaisuudessa (Dufva 2019, 4). Heikot signaalit ovat luonteeltaan monesti hämmentäviä ja odottamattomia ja edustavat jotain uutta ilmaantuessaan. Heikko signaali asettaa aiemmat uskomukset ja käsitykset tulevaisuuden kehityskulusta kyseenalaiseksi.
- Villit kortit ovat äkillisiä, harvinaisia, yllättäviä ja keskeyttäviä tekijöitä, jotka voivat muokata tulevaisuuden suuntaa. Ne ovat muutoksia ja tapahtumia, joiden toteutuminen on epätodennäköistä, mutta toteutuessaan niiden vaikutukset ovat merkityksellisiä ja jopa radikaaleja.

Euroopan unionin
osarahoittama

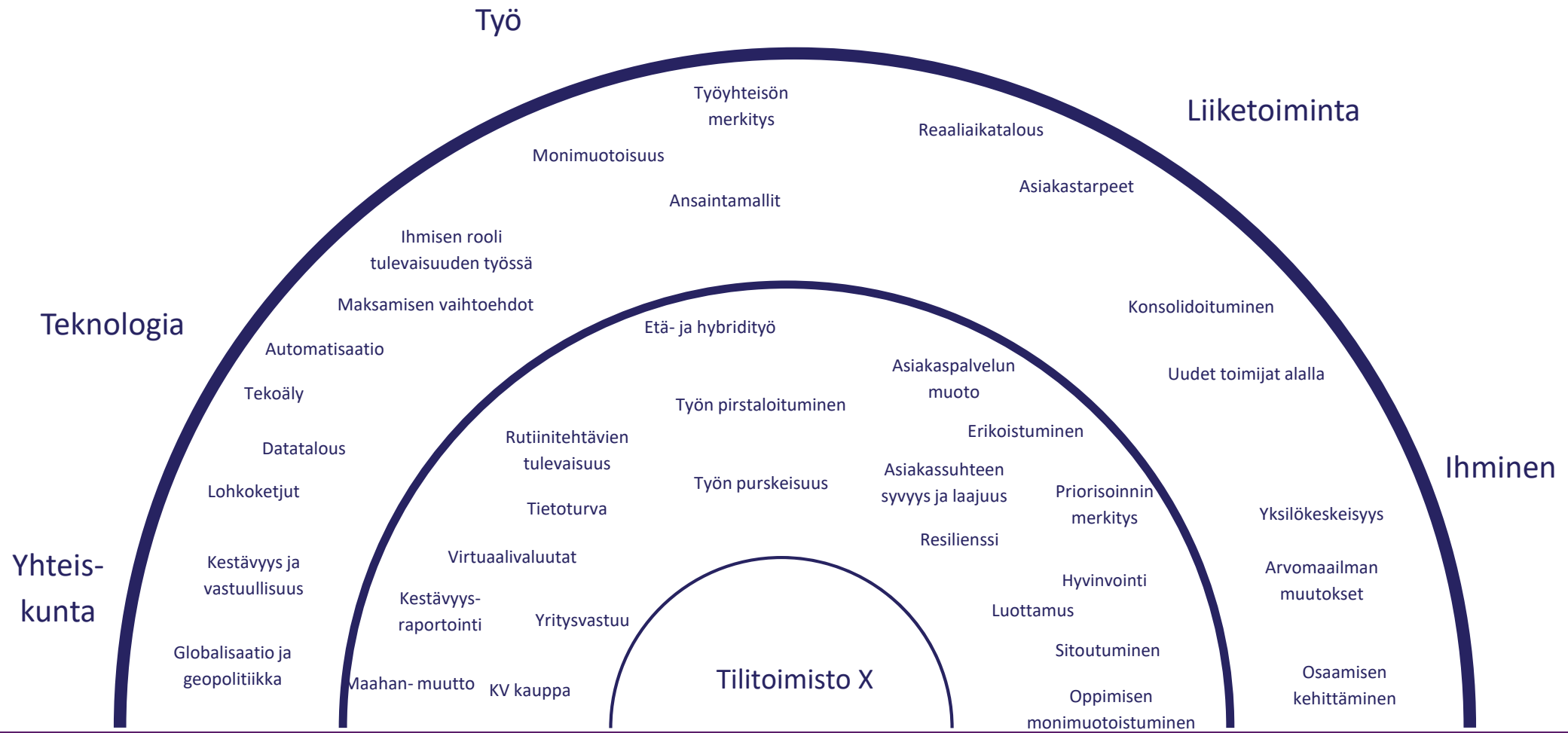

LAB University of
Applied Sciences

Taloushallintoalan trendikartta

Saarinen & Varajärvi, 2025

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

Virallisia ja konkreettisia

- Raportteja
- Tiekarttoja
- Visioita
- Strategioita
- Tulevaisuuskuvia
- Skenaarioita

Ennakointityön tuloksena voi syntyä

Epäviralliset ja aineettomia

- Verkostot
- Jaettu ymmärrys asiasta
- Osallisuus
- Kulttuuri/asenteet
- Tulevaisuusajattelu

Euroopan unionin
osarahoittama

 LAB University of
Applied Sciences

 Tampere University
Tampere University of Applied Sciences

Taide ja ennakointi

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

Taiteen mahdollisuudet tulevaisuuden tutkimuksessa

1. Voimme tutkia taiteen tulevaisuuksia.

2. Voimme tarkastella, miten taide tekee tulevaisuuskuvia näkyväksi.

3. Voimme soveltaa taiteen menetelmiä tulevaisuuskuvien luomisessa.

Salminen, H. & Viherä, M-Liisa, 2021(Futura-lehti)

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

**Tampere University
Tampere University of Applied Sciences**

Miten yhdistyy taide ja ennakointi?

Luova tulevaisuusajattelu

- Taide ja kulttuuri tuottavat luovia ratkaisuja ja tulevaisuuden visioita, jotka voivat auttaa yhteiskuntaa ja organisaatioita vastaamaan nykyhaasteisiin.

Monialaiset näkökulmat:

- Taide yhdistää useita eri näkökulmia, mikä rikastuttaa ennakointiprosessia ja tarjoaa uusia tapoja lähestyä tulevaisuuden kysymyksiä.

Yhteisöllisyys:

- Kulttuurinen ja taiteellinen toiminta voi vahvistaa yhteisöjä ja mahdollistaa yhdessä toimimisen sekä keskustelun tulevaisuudesta.

Herättää keskustelua:

- Taide kykenee herättämään tunteita, tuomaan esiin ennakkoluulottomasti uusia näkökulmia ja ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin teemoihin, mikä ruokkii tulevaisuuteen suuntautuvaa ajattelua.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

Elämyksellinen ennakointi - käsite

- Elämyksellisellä ennakkoinnilla tarkoitetaan tulevaisuuksien tavoittamista esimerkiksi leikin, pelin, draaman, muotoilun, tanssin, kuvan ja tilojen kautta.

Dufva, Sitra

- Taiteen kautta voidaan piristää mielikuvitusta ja rohkaista kuvittelemaan *voisiko olla toisin?*
- -- *tulevaisuusrunojen kautta, performanssi, yhteisötaide*

Tarkemmin

<https://www.ennakointikupla.fi/home/elamyksellinen-ennakointi>

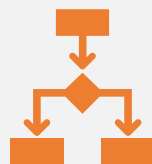

Euroopan unionin
osarahoittama

LAB University of
Applied Sciences

Tulevaisuus ei ole ennustettavissa, mutta voimme muodostaa käsityksiä vaihtoehtoisista tulevaisuuksista.

Tulevaisuus ei ole ennalta määrätty, mutta voimme jäsentää eri vaihtoehtoja ja polkuja siihen.

Voimme vaikuttaa tulevaisuuteen teoillamme ja valinnoillamme, mutta arvomaailmamme ohjaa ajatteluamme.

Lähde: Anita Rubin

Lähtökohtia
tulevaisuudentutkimukseen

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

Lähde: Anita Rubin

Asennoituminen tulevaisuuteen, neljä tapaa

<i>Tulevaisuutta koskevat asenteet</i>	<i>Skenaariot</i>	<i>Valituksi tulevat strategiat</i>
Passiivinen	Puuttuvat	Virta tuo, virta vie
Reaktiivinen eli sopeutuva	”Bisnestä kuten ennenkin”	Sopeutumiskykyinen
Preaktiivinen eli ennakoiva	Perustuvat trendeille	Ennaltaehkäisevä
Proaktiivinen eli luova	Mahdolliset vaihtoehdot	Innovatiivinen

Godet 2001; Rubin 2011

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

**Tampere University
Tampere University of Applied Sciences**

Tehtävä työpajaan Tulevaisuuskuvat

Euroopan unionin
osarahoittama

LAB University of
Applied Sciences

Tampere University
Tampere University of Applied Sciences

Tehtäväksianto Tulevaisuuskuvat

Tehtävänne on pohtia ja mieltä Padlettiin kevyellä ja nopealla otteella kolme erilaista tulevaisuuskuvaa; **toivottu tulevaisuus, ei-toivottu ja yllättävä tulevaisuus.**

Pohdittava:

- Mitkä ovat trendit kolmessa erilaisessa tulevaisuudessa?
- Miten trendit vaikuttavat minuun/työpaikkaan/yritykseen kolmessa erilaisessa tulevaisuudessa?

Linkki

<https://padlet.com/lab/ennakointi-ja-tulevaisuuden-haltuunotto-9-10-2025-ty-paja-wj5s2f2vecoaufez>

Euroopan unionin
osarahoittama

LAB University of
Applied Sciences

Mikä on tulevaisuuskuva?

Tulevaisuuskuva on kuvaus mahdollisesta tulevaisuudesta. Tulevaisuuskuvien avulla hahmotetaan ja havainnollistetaan erilaisia tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Lähde Sitra 2025

Tulevaisuuskuvat voivat olla

- kaukaisia tai läheisiä, kun katsotaan aikaa
- mahdollisia tai mahdottomia
- toivottuja tai epätoivottuja
- todennäköisiä tai epätodennäköisiä
- yksityisiä tai jaettuja
- välähdyksiä tai pysäytyskuvia tulevaisuudesta
- kehityskulkujen jäsentämisen työkaluja

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

**Tampere University
Tampere University of Applied Sciences**

Tulevaisuuskuviin vaikuttaa

- tekijän identiteetti, sosiaalinen tieto ja yleistieto
- tekijän menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus
- tekijän uskomukset, odotukset, mielipiteet ja näkemykset
- tekijän arvot

Kaikki osaavat kuvitella tulevaisuutta.

Tulevaisuuden työpaikka Copilot kuva

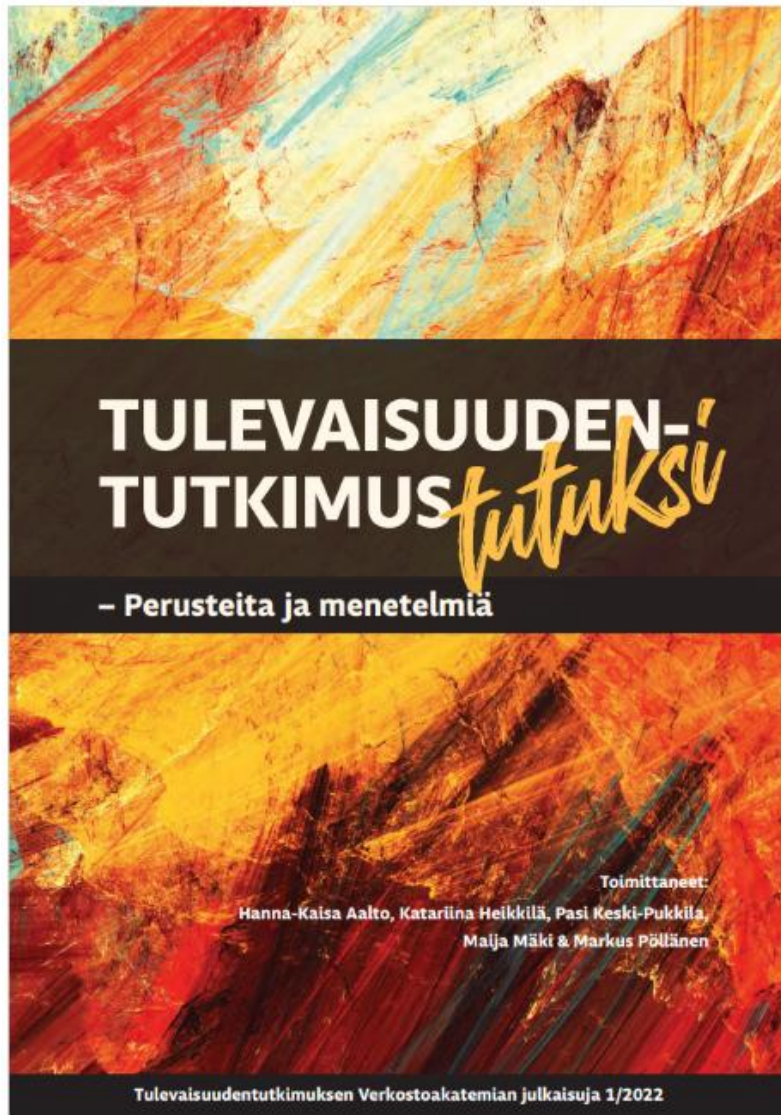

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

**Tampere University
Tampere University of Applied Sciences**

<https://tulevaisuus.fi/wp-content/uploads/2025/07/tva-1-2022.pdf>

Euroopan unionin
osarahoittama

 LAB University of
Applied Sciences

 Tampere University
Tampere University of Applied Sciences

Varmuuden vuoksi

<https://padlet.com/lab/ennakointi-ja-tulevaisuuden-haltuunotto-9-10-2025-ty-paja-wj5s2f2vecoaufez>

Padlet tulevaisuuskuvista

<https://padlet.com/lab/ennakointi-ja-tulevaisuuden-haltuunotto-9-10-2025-ty-paja-wj5s2f2vecoaufez>

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

Lisämateriaalia

Skenaariotyöskentelystä

<https://www.sivisnyt.fi/jarjesto-voi-vaikuttaa-tulevaisuuteensa-skenaariotyolla/>

Sitra

<https://www.sitra.fi/blogit/megatrendit-2024/>

<https://www.sitra.fi/aiheet/heikot-signaalit/>

<https://www.sitra.fi/artikkelit/heikot-signaalit-2025-aikakauslehti/>

Ennakointiakatemia

<https://ennakointiakatemia.fi/ennakointikartat/>

<https://ennakointiakatemia.fi/ennakointikartat/>

Euroopan unionin
osarahoittama

 LAB University of
Applied Sciences

 Tampere University
Tampere University of Applied Sciences

kirsi.kallioniemi@lab.fi

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**LAB University of
Applied Sciences**

